

(Ne)vidljive manjine-Nulta tolerancija prema diskriminaciji LGBT osoba

**Dokument lokalnih mjera za doprinos postizanju
jednakopravnosti LGBT osoba u lokalnim zajednicama u BiH
(Banja Luka, Prijedor, Bijeljina, Sarajevo, Zenica, Tuzla)**

2017.

Helsinški odbor za ljudska prava u RS (HORS) u saradnji sa Asocijacijom za demokratske inicijative (ADI) od 1. januara 2017. godine, uz podršku Programa podrške marginalizovanim grupama (PPMG) Američke agencije za međunarodni razvoj (USAID), pokrenuo je projekat „(Ne)vidljive manjine- Nulta tolerancija prema diskriminaciji LGBT osoba“ koji će se realizovati do 31. decembra 2017. Opšti cilj projekta je da doprinese stvaranju sigurnog i nediskriminatorskog prostora za LGBT osobe u BiH, kroz povećanje kapaciteta različitih aktera, prvenstveno onih koji zatsupaju LGBT pitanja da se djelotvorno zalažu za ostvarivanje prava LGBT osoba, te da se pitanja od važnosti za LGBT osobe integrišu u sve javne politike. U sklopu ovog projekta od organizacija civilnog društva koje se bave pitanjima ljudskih prava, antidiskriminacije, pravima LGBTI osoba i gender pitanjima na području šest uključenih lokalnih zajednica formiran je operativni tim koji radi na realizaciji predviđenih aktivnosti i nastoji doprinijeti postizanju jednakopravnosti LGBTI osoba, kroz rješavanje problema zanemarenosti ovih tema u javnosti na nivou lokalnih zajednica, medijima i civilnom društvu, nepostojanja šire društvene podrške za borbu LGBTI osoba za zaštitu od diskriminacije, ali i kroz motivisanje društvene zajednice za osmišljavanje i pokretanje lokalnih LGBT inicijativa. Ujedno, kroz aktivnosti lokalnih intersektorskih savezništava za zagovaranje jednakopravnosti LGBTI osoba, preventivno sa lokalnim upravama i medijima, ove inicijative treba da budu usmjerene na dugoročno rješavanje pitanja jednakopravnosti LGBTI osoba. Operativni tim čine sledeće organizacije:

- 1. NVO Buka, Banja Luka**
- 2. Oštra Nula, Banja Luka**
- 3. UNSA GETO, Banja Luka**
- 4. Fondacija Lara, Bijeljina**
- 5. Centar za mlade Kvart, Prijedor**
- 6. Vaša prava BiH, Sarajevo**
- 7. Mediacentar, Sarajevo**
- 8. Udruženje Okvir, Sarajevo**
- 9. Tuzlanski otvoreni centar, Tuzla**
- 10. Centar za pružanje besplatne pravne pomoći ženama, Zenica**

Dokument lokalnih mjera sa prijedlogom aktivnosti različitih aktera u uključenim lokalnim zajednicama izrađen je od strane projektnog i operativnog tima. Ovaj dokument ima za cilj poboljšanje poštovanja prava LGBTI osoba sa fokusom na oblasti zaštite od nasilja, zdravstvene i socijalne zaštite, zapošljavanja, obrazovanja, pristupa institucijama i afirmaciju LGBTI prava.

Prema podacima Sarajevskog otvorenog centra za 2016. god. fizičko i psihičko nasilje prema LGBTI osobama je u porastu, a homofobični i transfobični stavovi i stereotipno predstavljanje LGBTI osoba u javnom prostoru značajno doprinose opštem tolerisanju diskriminacije pripadnika/ca populacije. Istraživanje Nacionalnog instituta za demokratiju (NDI) iz 2015. godine govori da je 51% pripadnika LGBTI zajednice u BiH bilo izloženom nekom vidu diskriminacije, 15% je doživjelo fizičko nasilje zbog pretpostavljene seksualne orijentacije i/ili rodnog identiteta, 72% verbalne napade i zlostavljanje, 36% je doživjelo diskriminaciju na radnom mjestu ili pri zapošljavanju. Isto ovo istraživanje je iznijelo podatak da 30% opšte populacije prestalo komunicirati sa osobom kada bi saznali da je pripada LGBTI zajednice, a čak 23% bi kolegi/nici pomoglo da se „izliječi“. Izvještaj ombudsmena za ljudska prava iz 2015. godine ukazuje na to da se LGBTI osobe rijetko odlučuju prijaviti kršenje prava i nasilje zbog stigmatizacije, te da su izloženi i nerazumijevanju i u medijima i civilnom društvu. Izostanak širih društvenih intervencija, te osude i kažnjavanja nasilja prema LGBTI osobama čine LGBTI osobe i dalje nevidljivim i ranjivim, a njihovu borbu za prava sporadičnom. Problemi koji su u fokusu ovog projekta su:

- a) Zanemarenost ovih tema u javnosti na nivou lokalnih zajednica, u medijama i civilnom društvu koje se bavi zaštitom ljudskih prava,
- b) Nepostojanje definisanih mjera za poštivanje i zaštitu ljudskih prava LGBTI osoba na lokalom nivou i sa intersektorskim pristupom
- c) Nepostojanje šire društvene podrške za borbu LGBTI osoba za zaštitu od diskriminacije.

Ratifikacija međunarodnih dokumenata i članstvo u međunarodnim organizacijama, Bosnu i Hercegovinu i njene entitete obavezuje da definišu i usvoje mjere, koje će unaprijediti zaštitu ljudskih prava LGBT osoba. Na to posebno obavezuju Preporuka CM/Rec(2010)51 Vijeća Evrope o mjerama za suzbijanje diskriminacije na osnovu seksualne orijentacije i rodnog identiteta. Taj dokument i njegovi dodaci ukazuju na potrebu usvajanje mjera u državama članicama VE kako bi se suzbila i spriječila diskriminacija građana/ki na osnovu seksualne orijentacije i rodnog identiteta, a koje uključuju unapređenje pravnih standarda i njihove primjene u kontekstu zaštite prava LGBT osoba, osiguravanje slobode okupljanja, izražavanja i udruživanja, pravo na priznavanje roda i porodični život, pristup zdravstvenoj zaštiti, obrazovanju i zapošljavanju, itd.

BiH ove mjere još uvijek nije definisala. U formalnom smislu, napredak je ostvaren sredinom juna 2016. god., kada je Predstavnički dom PSBiH usvojio izmjene i dopune Zakona o zabrani diskriminacije, koje proširuju definiciju diskriminacije i na seksualnu orijentaciju, rodni identitet i polnu karakteristiku. Vlade bh entiteta u 2015. god. usvojile su mjere u okviru Gender akcionih planova koje uključuju pitanja ravnopravnosti i nediskriminacije pripadnika LGBTI zajednice. Ostaje da se sagleda koliko će ove mjere biti djelotvorne. Sasvim je sigurno da bez dodatnih aktivnosti na osnaživanju i senzibilizaciji ključnih aktera prvenstveno na lokalnom nivou, gdje se u svakodnevnoj interakciji dešava diskriminacija, nasilje i stigmatizacija, neće biti značajnijih pomaka. Lokalni akteri, koji na ovu situaciju imaju direktan uticaj su policija, zdravstveni i socijalni radnici, obrazovne i pravosudne institucije, lokalna uprava ali i mediji i civilno društvo, čije postojeće kapacitete za sprovođenje antidiskriminacionih politika i za prepoznavanje diskriminacije na lokalnom nivou treba unaprijediti. Takođe je neophodno usvojiti mjere koje će prepoznati nasilje nad LGBT osobama, kao i vršnjačko nasilje u školama zbog pretpostavljene seksualne orijentacije, kao i na dugoročnijem planu sačiniti prijedlog akta koji će regulisati pravne posljedice promjene pola.

Institucija Ombudsmena za ljudska prava BiH ključna je karika i centralni mehanizam za zaštitu od diskriminacije. Ovlašćena je da postupa po pritužbama građana ne samo u odnosu na diskriminaciju počinjenu od strane državnih organa, organa lokalnih samouprava, javnih službi i drugih nosilaca javnih ovlaštenja već i od strane svih pravnih i fizičkih lica, što zahtijeva poseban pristup Zastitnika u preventivnom djelovanju i otklanjanju svih oblika diskriminacije. Sudovi, inspekcijски organi, organi za prekršaje i druga pravna i fizička lica obavezni su da vode posebnu evidenciju o podnijetim tužbama, zahtjevima i prijavama u vezi s diskriminacijom i da podatke iz evidencije blagovremeno dostavljaju Zaštitniku. Zaštitnik daje mišljenje na nacрте zakona i drugih propisa, podnosi inicijative za izmjene i dopune zakona u cilju njihovog usklađivanja s međunarodno priznatim standardima u oblasti ljudskih prava i sprovodi druge aktivnosti od značaja za zaštitu i unapređenje ljudskih prava i zaštitu od diskriminacije. Žrtva diskriminacije može se direktno obratiti Ombudsmenima popunjavanjem posebnog formulara žalbe. Prilikom popunjavanja formulara važno je navesti tražene podatke, okolnosti, radnje i činjenice kojima se potkrepljuju navodi o diskriminaciji. Uredno popunjen formular žalbe dostavlja se putem pošte, fax-a, e-mail-a ili lično u jedan od ureda ove institucije. Prilikom dostavljanja žalbe važno je voditi računa o roku od 3 mjeseca od saznanja za diskriminaciju odnosno, najdalje 12 mjeseci od događaja, činjenica ili odluka na koje se žrtva diskriminacije žali. U suprotnom Ombudsmeni mogu odbiti da razmatraju žalbu. Ombudsmeni pružaju pomoć u popunjavanju formulara ili daju potrebna obavještenja o pravima i obavezama, te mogućnostima sudske i druge zaštite osobama koje su dostavile žalbu po osnovu diskriminacije. Žalba upućena Ombudsmenima neće uzrokovati nikakve krivične, disciplinske ili bilo kakve druge sankcije po njenog podnosioca. Nakon što je formular žalbe dostavljen i utvrđeno da sadržava sve tražene podatke i činjenice, te da se poštvovao rok za žalbu otvara se postupak istrage. U istrazi se traže podaci, odgovori ili izjašnjenje državne institucije ili preduzeća protiv kojeg je pokrenut postupak o slučaju. Ukoliko se utvrdi diskriminacija, Ombudsmen izdaje preporuku sa ciljem ispravljanja kršenja prava nastalih diskriminacijom i otklanjanja dalje diskriminacije. Iako preporuke Ombudsmena nisu obvezujuće u praksi se pokazalo da je ponekad dovoljno da Institucija zatraži podatke, odgovore ili obavještenja od strane koja je počinila diskriminaciju ili da izda preporuku da se diskriminatorno ponašanje zaustavi. Nepostupanje državne institucije, preduzeća ili odgovorne osobe prema preporukama Ombudsmena kažnjivo je relativno visokim novčanim kaznama. Ukoliko se ipak desi da se preporuke Ombudsmena ne ispoštuju može se pokrenuti prekršajni postupak u kojem preporuke Ombudsmena predstavljaju snažan argument.

Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice odgovorno je za sprovođenje propisa, strateško planiranje i praćenje stanja u oblasti ljudskih prava iz nadležnosti Ministarstva, uključujući prava LGBT osoba i prava pripadnika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica, kao i odnosa sa vjerskim zajednicama u Bosni i Hercegovini, te poslova rodne ravnopravnosti.

Pored njih, izuzetno bitnu i značajnu ulogu imaju **Agencija za ravnopravnost spolova, Gender centar RS i Gender centar FBiH**. Ove institucije smatraju se institucionalnim pionirima za ravnopravnost LGBTIQ osoba u BiH.

Ipak, smatramo da ključni akteri treba da budu senzibilizirani prvenstveno na lokalnom nivou, gdje se, u svakodnevnoj interakciji zapravo i dešava diskriminacija. Lokalni akteri koji na ovu situaciju imaju direktan uticaj su sljedeći: **Lokalne uprave, Policija, Sudovi i tužilaštva, Zdravstvene institucije, Institucije za socijalnu zaštitu, Obrazovne Institucije i Mediji**.

Policija predstavlja veoma značajan mehanizam u borbi zaštite i odbrane od nasilja. Žrtve se u slučaju nasilja mogu i trebaju obratiti prvenstveno policiji. Ipak, imajući u vidu nedovoljno poznavanje same LGBTI problematike od strane policijskih službenika/ca, te dosadašnje neadekvatno postupanje prema problemima sa kojima se pripadnici/ce LGBTI zajednice svakodnevno suočavaju, žrtve se zbog straha rijetko odlučuju prijaviti nasilje, što prouzrokuje dodatne probleme. Takođe, iako u Bosni i Hercegovini postoji zakonski okvir za poštovanje prava LGBTI zajednice, osobe nadležne za sprovedbu zakona, npr. na sudovima, ne koriste neke od mogućnosti koje su date u zakonodavstvu. Predrasude su široko rasprostranjene, a nadležne institucije u mentalitetu i generalnim stavovima koji vladaju u BiH nerijetko nalaze izgovor i za vlastitu nedovoljnu upoznatost i nedovoljan angažman u jednakopravnom tretmanu LGBT osoba.¹

Stoga, smatramo da u lokalnim zajednicama treba preuzeti sledeće:

- 1.** Potpisati sporazume o saradnji između policije, odnosno svih područnih jedinica iz uključenih gradova i nevladinih organizacija koje sarađuju s LGBTI zajednicom. Ovi sporazumi treba da predstavljaju pozitivan model saradnje koji treba i dalje podržavati i razvijati kako bi se na dugoročnijem planu doprinijelo uspostavljanju poštivanja prava lgbtiq osoba.
- 2.** Unaprijediti pristup policijskih službenika/ca prema LGBTI osobama. Njihovi kapaciteti i senzibilitet treba da budu ojačani kroz treninge i edukacije koje će voditi treneri/ce koji posjeduju ekspertizu iz tema koje se tiču LGBTI problematike.
- 3.** Formirati Tim povjerenja koji okuplja predstavnike/ce policije zajednice u cilju kvalitetne komunikacije i diskusije o primjeni policijskih ovlašćenja u slučajevima diskriminacije LGBTI osoba.
- 4.** Organizovati edukativne radionice za službenike/ce pravosuđa, kako bi se unaprijedio pristup postojećim zakonima koji štite LGBTI ljudska prava, te izmjene koje uvodi Zakon o zabrani diskriminacije.
- 5.** Podržavati i zagovarati adekvatno procesuiranje prijavljenih slučajeva krivičnih djela počinjenih iz mržnje na osnovu seksualne orijentacije i rodnog identiteta, govora mržnje i ostalih vidova diskriminacije od strane tužilaštava u BiH.
- 6.** Inicirati izmjene i dopune relevantnih zakona u cilju unapređenja ravnopravnosti i suzbijanja diskriminacije, transfobije i homofobije

---

¹ Prava LGBT osoba u BiH, Zlatiborka Popov-Momčinović, str.7

ZDRAVSTVO I SOCIJALNA ZAŠTITA

Razuđen zdravstveni sistem, nedovoljno poznavanje terminologije i usvojenih dokumenata u vezi sa ljudskim pravima, kao i savremenih pristupa u zdravstvenom i socijalnom sistemu zaštite nepovoljno se odražava na zdravlje LGBTI osoba.

Stoga smatramo da je potrebno preduzeti sledeće:

1. Potrebno je, u okviru kapaciteta zdravstvenih radnika/ca i medicinskog osoblja kontinuirano unapređivati pristup rada sa LGBTi zajednicom.
2. Uključiti predstavnike/ce LGBTI zajednice u proces konsultovanja i donošenja odluka u vezi sa svim pitanjima od interesa za LGBTI zajednicu u okviru zdravstvene i socijalne zaštite.
3. Ukloniti diskriminatorne odredbe iz upitnika za dobrovoljno darivanje krvi (RS)
4. Povećati informiranost LGBTI osoba, naročito transrodnih i interspolnih osoba, o funkcionisanju zdravstvenog sistema, administrativnim i medicinskim procedurama za prilagodbu spola i slično.
5. Potrebno je u okviru medicinskih ustanova voditi statistiku o rađanju interseksualnih beba, a kontinuirano edukovati i medicinsko osoblje kako o procedurama kojima se podvrgavaju interseksualne bebe.
6. U oblasti socijalne zaštite potrebno je ustanoviti prihvatilišta za privremeni smještaj onih osoba koji su žrtve nasilja u porodici zbog obznanivanja svoje seksualne orijentacije i/ili rodnog identiteta.

OBRAZOVNE INSTITUCIJE

Obrazovanje je ključno za razvoj i prosperitet u svakom društvu. Stoga, u školama, na fakultetima i ostalim obrazovnim ustanovama, treba razvijati koncept koji podrazumijeva bezbjednu i podržavajuću sredinu za učenike/ce, studente/tkinje i zaposlene u kojoj se identifikuje i rješava homofobno/transfobno nasilje u svim njegovim oblicima. Pripadnici/ce LGBTI, nastavnici/ce, profesori/ce treba da se osjećaju sigurno prilikom saopštavanja svog identiteta, a svi učenici/ce, studenti/ce i zaposleni treba da imaju doživljaj da su zaštićeni od seksualnog uznemiravanja i nasilja.

Stoga je potrebno:

1. Uspostaviti povezivanje i saradnju ministarstava obrazovanja, osnovnih škola, srednjih škola, fakulteta i pedagoških zavoda te nevladinih organizacija koje se bave LGBTI pitanjima. Uvrstiti tu i druge institucije poput lokalnih Komisija za obrazovanje i sve one koje imaju direktan ili indirektan uticaj na ova pitanja. Podsticati saradnju škola, roditelja, socijalnih službi, lokalnih vlasti i nevladinog sektora.
2. Potrebno je pružiti podršku za integraciju LGBTI tematike u nastavni proces u cilju jačanja postepenog sazrijevanja društva za prihvatanje različitosti.
3. Jačati kapacitete stručnih službi u srednjim školama za pomoć i podršku LGBT osobama i shodno tome, kreirati priručnik o LGBTI perspektivi, prevenciji i sprečavanju nasilja po osnovu seksualne orijentacije i rodnog identiteta.

4. Insistirati na korištenju rodno senzitivnog jezika te osporavati govor mržnje i diskriminirajuće komentare od strane nastavnika/ca, profesora/ica, učenika/ca, studenata/ca.

5. Razviti školske inicijative nenasilja za borbu protiv nasilja, kroz kampanje na društvenim mrežama koje će obuhvatiti informacije o LGBTI osobama i sprječavanje nasilja bilo koje vrste.

ZAPOŠLJAVANJE

Iako Zakon o radu FBiH zabranjuje diskriminaciju radnika/ ca s obzirom na spol, spolno opredjeljenje, bračno stanje, invalidnost, jezik, vjeru i slično, svaka druga LGBTI osoba ima problema sa zapošljavanjem. Naime, osobe koje se izjašnjavaju kao LGBTI u najčešćim slučajevima se ne mogu uopšte zaposliti zbog predrasude većine poslodavaca prema ovoj populaciji. Većina osoba u skladu s tim skriva svoju seksualnu orijentaciju pred poslodavcem i radnim kolegama/inicama u strahu od moguće diskriminacije i zlostavljanja na radnom mjestu ili otkaza.

U skladu s tim, potrebno je preduzeti sledeće:

1. Razvijati dijalog sa sindikalnim organizacijama i organizacijama poslodavaca u pravcu prihvatanja LGBTI osoba, sa fokusom na radni ambijent
2. Usvojiti politike na nivou sindikata i udruženja poslodavaca_ teljki kroz koje bi se pitanje položaja LGBTI osoba na radnom mjestu osigurala integracija i zaštita od diskriminacije i mobinga.
3. Inicirati izmjene i dopune zakona iz radno-pravne oblasti u okviru kojih bi se izričito naveli seksualna orijentacija i rodni identitet kao zabranjeni vid diskriminacije u pogledu ostvarivanja prava na rad.

MEDIJI

Mediji su u kontekstu položaja LGBTI osoba u BiH do sada pretežno imali vrlo negativnu ulogu kao jedna od najodgovornijih strana za stvaranje predrasuda prema LGBTI populaciji i njihovoj stigmatizaciji. Civilno društvo konstantno ukazuje da se na Internetu, u elektronskim izdanjima, ali i štampanim medijima objavljuju neprimjereni sadržaji s elementima govora mržnje i povrede privatnosti po osnovu stvarne ili percipirane seksualne orijentacije ili rodnog identiteta. U interesu kreiranja društveno prihvatljivog ambijenta za LGBTI osobe, potrebno je:

1. Održati obuku za predstavnike tradicionalnih, ali i onlajn medija. Ova obuka treba biti fokusirana na etičke standarde novinarskog rada, na neprimjerene medijske sadržaje, a koji se tiču LGBTI osoba, i posljedica takvog nesavjesnog rada.
2. Sprovoditi kontinuirano kampanje za podizanje svijesti u medijima koja promoviše standarde iz oblasti ljudskih prava LGBTI osoba.

Helsinški odbor za ljudska prava u Republici Srpskoj (u daljem tekstu: Helsinški odbor) je nevladino, neprofitno udruženje građana, osnovano u maju 1996.godine sa misijom koja je zasnovana na radu na praćenju, zaštiti i promociji ljudskih prava u Bosni i Hercegovini, zajedno sa institucijama, organizacijama i ustanovama, te domaćim i međunarodnim organizacijama i pojedincima. Programska strategija organizacije je definisala tri osnovna programa djelovanja: ljudska prava i antidiskriminacija, tranzicijska pravda i ekonomska i socijalna prava. Helsinški odbor ima osam stalno zaposlenih osoba, četiri osobe na pola radnog vremena, te grupu od 12 volontera, kao i tim od 4 eksterna eksperta, koji su angažovani na različitim programima organizacije. Strategijom rada Helsinškog odbora za period 2015-2019.god. organizacijama je prepoznala potrebu intenziviranja napora i aktivnosti koji su usmjereni prema uvođenju standarda i praksi u oblasti suzbijanja diskriminacije različitih društvenih grupacija, između ostalog i LGBT zajednice, koju smo prepoznali kao posebno ranjivu. Tokom 2008. godine, Helsinški odbor je u saradnji sa partnerskom organizacijom ADI u BiH, te sa regionalnom radijskom mrežom realizovao prvi bh. projekat koji se odnosio na položaj seksualnih i rodnih manjina u BiH, te smo tim inicijalnim projektom pokrenuli niz otvorenih pitanja, koja su se odnosila na diskriminaciju i borbu za jednakopravnosti i destigmatizaciju LGBT osoba u BiH. Više od devet godina Helsinški odbor učestvuje u procesima zagovaranja izmjene zakonske regulative u BiH ali i društvenog ambijenta u našoj državi, koji bi u značajnoj mjeri olakšao ispunjavanje naše civilizacijske obaveze, koje se ogleda u zaštiti prava i ličnosti svakog pojedinca i svake pojedinke. Helsinški odbor je osnovan 1996.godine i tokom dvije decenije rada su stečeni kapaciteti, znanja i vještine neophodne za provođenje ovog projekta u kontekstu umrežavanja, prikupljanju i sistematizaciji neophodnih podataka, definisanju javnih politika, te zagovaranja prema različitim nivoima vlasti u BiH za implementaciju istih. Ciljne grupe Helsinškog odbora, sa kojima imamo redovnu saradnju su, između ostalog i predstavnici vlasti i državnih institucija i agencija, mediji, civilno društvo i predstavnici pravosuđa i zdravstvene zaštite. LGBT zajednica, kao marginalizovana i ranjiva društvene grupacija u Bosni i Hercegovini su strateški korisnici naših aktivnosti. Sa partnerskom organizacijom Asocijacija Demokratskih Inicijativa (ADI) iz Sarajeva uspješno smo realizovali prvi bosanskohercegovački projekat o LGBT pravima tokom 2008 i 2009 godine, ali i niz drugih projekata koji su se odnosili na zaštitu i promociju ljudskih prava i programi usmjereni na antidiskriminaciju. Helsinški odbor i ADI aktivno saraduju sa predstavnicima lokalnih vlasti u 6 uključenih gradova, te sa institucijama, agencijama i ustanovama na lokalnom nivou. Očekujemo nastavak saradnje na lokalnom nivou i u okviru ovog projekta, te da će lokalni partneri doprinijeti definisanju lokalnih mjera i afirmaciji zaštiti prava LGBT osoba. Imamo saradnju sa Uredom ombudsmena za ljudska prava BiH u pogledu rada na slučajevima diskriminacije, učestvujemo u radu Radne grupa za definiranje strategije za borbu protiv diskriminacije sa MLJP BiH, a sa OSCE-om 8 godina saradujemo na edukaciji o raznim vidovima diskriminacije sa svim ciljnim grupama koje su uključene i u ovaj projekat. Obje organizacije su članice različitih OCD mreža u BiH i imaju saradnju sa medijima u BiH, te smatramo da možemo očekivati zainteresovanost, saradnju i podršku i od strane medija i civilnog društva, od kojih očekujemo da kroz svoj rad afirmišu jednakopravnost i zaštitu prava LGBT osoba, te na lokalnom nivou nastave raditi na zagovaranju implementacije predloženih mjera.

Izradu Dokumenta lokalnih mjera podržala je Američka agencija za međunarodnu razvoj (USAID). Stavovi izneseni u ovom dokumentu isključiva su odgovornost korisnika granta i ne odražavaju nužno stavove Američke agencije za međunarodni razvoj (USAID), niti Vlade SAD-a.

